

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

DRUHÁ SEKCE

VĚC PÁLENÍK proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 64737/01)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

21. června 2005

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Páleník proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení:

pánové J.-P. COSTA, *předseda*,
A. B. BAKA,
K. JUNGWIERT,
M. UGREKHELIDZE,
paní A. MULARONI,
E. FURA-SANDSTRÖM,
pan D. POPOVIĆ, *soudci*,
a paní S. DOLLÉ, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 31. května 2005,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 64737/01) směřující proti České republice, kterou dne 7. září 2000 podal Soudu český občan pan Zdeněk Páleník („stěžovatel“) na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Českou vládu („vláda“) zastupuje její zmocněnec pan V. A. Schorm.

3. Stěžovatel tvrdil, že byl zbaven přístupu k Ústavnímu soudu.

4. Stížnost byla přidělena druhé sekci Soudu (článek 52 odst. 1 Jednacího řádu Soudu). V rámci této sekce byl v souladu s článkem 26 odst. 1 Jednacího řádu Soudu ustaven senát pověřený projednáním věci (článek 27 odst. 1 Úmluvy).

5. Rozhodnutím ze dne 5. října 2004 prohlásil Soud stížnost za částečně přijatelnou.

6. Strany nepředložily písemná stanoviska k odůvodněnosti stížnosti (článek 59 odst. 1 Jednacího řádu Soudu) a senát rozhodl, že není nutné konat ústní jednání (článek 59 odst. 3 *in fine* Jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÝ STAV**I. SKUTKOVÉ OKOLNOSTI PŘÍPADU**

7. Krajský soud v Ostravě dne 11. července 1990 na základě zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, zrušil svůj rozsudek ze dne 30. května 1960, jímž byl strýc stěžovatele odsouzen k trestu odnětí svobody a trestu propadnutí majetku. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 10. srpna 1990.

8. Dne 19. září 1991 vyzval stěžovatel zemědělské družstvo Dub nad Moravou, aby mu poskytlo finanční náhradu za živý a mrtvý inventář zabavený jeho strýci, který mezitím zemřel. Nebylo mu však vyhověno, a proto podal občanskoprávní žalobu namířenou proti

zemědělskému družstvu a proti Státnímu podniku zemědělské techniky Praha, aby se domohl náhrady.

9. Pozemkový úřad v Olomouci dne 20. května 1993 rozhodl o vlastnickém právu k zemědělskému majetku, jehož část náležela strýci stěžovatele, a to tak, že stěžovateli přiřkl dvě šestiny tohoto majetku.

10. Dne 24. ledna 1996 Okresní soud v Olomouci zamítl žalobu na náhradu podanou stěžovatelem. Toto rozhodnutí bylo později zrušeno krajským soudem.

11. Okresní soud dne 18. prosince 1997 rozhodoval opětovně a žalobu stěžovatele znovu zamítl. Okresní soud shledal, že stěžovatel svůj nárok na náhradu neuplatnil ve lhůtě stanovené v § 20 zákona č. 229/1991 Sb., o půdě, a že tedy jeho nárok zanikl.

12. Krajský soud dne 22. října 1998 potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně a zamítl návrh stěžovatele na vyslovení přípustnosti dovolání. Krajský soud se ztotožnil se závěry okresního soudu s tím, že stěžovatel neunesl své důkazní břemeno, když se mu nepodařilo prokázat, že svůj nárok uplatnil ve lhůtě stanovené zákonem o půdě. Rozsudek nabyl právní moci dne 26. února 1999. Soud v něm zejména uvedl, že:

„Ve smyslu ustanovení § 13 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb. bylo proto třeba uplatnit nárok na náhradu živého a mrtvého inventáře ve lhůtě do 31. 3. 1993. Pokud však záviselo právo na náhradu na rozhodnutí pozemkového úřadu nebo soudu, končila tato lhůta uplynutím šesti měsíců ode dne právní moci rozhodnutí. Ve vztahu k rozhodnutí o soudní rehabilitaci tedy končila lhůta k uplatnění nároku dnem 31. 3. 1993, když rozhodnutí o soudní rehabilitaci nabylo právní moci již dne 14. 9. 1990, ve vztahu k rozhodnutí pozemkového úřadu pak bylo třeba nárok uplatnit do 27. 12. 1993. Osmnáctiměsíční lhůta upravená v § 13 odst. 4 věta třetí se na navrhovatele v konkrétním případě nevztahovala, jelikož výrok soudu podle § 6 odst. 1 písm. a) byl zrušen rozhodnutím soudu ještě před 1. 7. 1993.“

13. Dne 12. března 1999 podal stěžovatel dovolání podle § 239 odst. 2 občanského soudního řádu. Domáhal se, aby Nejvyšší soud vyslovil, že rozsudek krajského soudu je po právní stránce zásadního významu. Tvrdil, že obecné soudy nesprávně posoudily důkazy týkající se dodržení lhůt a že svůj restituční nárok uplatnil ještě v rámci stanovené lhůty. Stěžovatel dále uvedl, že neměl možnost provést ústně důkaz o uplatnění restitučního nároku, neboť bylo rozhodnuto o provedení výslechu jiného svědka, než kterého navrhoval. Tímto byl dle svého názoru zkrácen na svých právech.

14. Nejvyšší soud dne 17. listopadu 1999 prohlásil dovolání stěžovatele za nepřipustné s tím, že podle § 239 odst. 2 občanského soudního řádu je příslušný pouze k přezkumu právních závěrů učiněných krajským soudem. Vzhledem k tomu, že se v daném případě rozsudek odvolacího soudu opíral o skutková zjištění a neobsahoval žádný závěr po právní stránce zásadního významu, byla přípustnost dovolání vyloučena.

15. Dne 5. dubna 2000 podal stěžovatel ústavní stížnost, v níž namítal porušení svého vlastnického práva ze strany krajského soudu s poukazem na článek 11 Listiny základních práv a svobod.

16. Ústavní soud dne 14. června 2000 ústavní stížnost odmítl pro opožděnost máje za to, že když bylo v daném případě dovolání prohlášeno za nepřipustné, posledním procesním prostředkem poskytnutým na ochranu práv byl rozsudek krajského soudu ze dne 22. října 1998, který nabyl právní moci dne 26. února 1999. Šedesátidenní lhůta pro podání ústavní stížnosti stanovená zákonem o Ústavním soudu tedy začala běžet dne 26. února 1999.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO A PRAXE

17. Podstatné části znění vnitrostátních právních předpisů a judikatury, které se k tomuto případu vztahují, jsou uvedeny v rozsudcích *Běleš a ostatní proti České republice* ze dne 12. listopadu 2002 (č. 47273/99, § 17-41, ESLP 2002-IX), *Zvolský a Zvolská proti České republice* ze dne 12. listopadu 2002 (č. 46129/99, § 18-36, ESLP 2002-IX) a *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice* ze dne 24. února 2004 (č. 73577/01, § 21).

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

18. Stěžovatel s poukazem na článek 6 Úmluvy namítá, že byl zbaven přístupu k Ústavnímu soudu, a dále s odvoláním na článek 13 Úmluvy tvrdí, že národní orgány nezjednaly nápravu porušení jeho vlastnických práv a práva na spravedlivý proces.

19. Soud při posuzování přijatelnosti shledal, že námitka stěžovatele týkající se článku 13 Úmluvy se shoduje s námitkou uplatněnou na základě článku 6 odst. 1 Úmluvy, a měla by být proto posuzována z hlediska posledně uvedeného ustanovení. Soud přitom nepovažoval za nutné vyjádřit se k námitce vlády, podle níž jsou tvrzení stěžovatele neslučitelná *ratione materiae* s ustanoveními Úmluvy.

20. Příslušná část článku 6 odst. 1 Úmluvy zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě (...) projednána (...) soudem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...).“

21. Soud konstatuje, že strany nepředložily doplňující stanoviska k odůvodněnosti stížnosti. Ve svých stanoviscích předložených před vydáním rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti uvádějí zejména následující argumenty.

22. Vláda má za to, že za opravný prostředek k ochraně práva lze na základě zákona o Ústavním soudu považovat pouze procesní postup vedoucí k přezkoumání rozhodnutí orgánu veřejné moci, jenž je v procesní dispozici účastníka řízení a je nezávislý na rozhodnutí příslušného orgánu. Nelze za něj však považovat návrh odvolacímu soudu na připuštění dovolání podle § 239 odst. 1 občanského soudního řádu. Pokud však účastník řízení podá návrh na připuštění dovolání, jenž byl odvolacím soudem zamítnut, je nutno pro přípustnost ústavní stížnosti vyžadovat podání dovolání dle § 239 odst. 2 občanského soudního řádu.

23. Podle vlády vyplývá z publikované judikatury Nejvyššího soudu poměrně jasná definice termínu „rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadního významu“. Lhůta 60 dní pro podání ústavní stížnosti počíná dnem doručení rozhodnutí o posledním opravném prostředku, a není-li takového prostředku, dnem, kdy došlo ke skutečnosti, která je předmětem ústavní stížnosti. Rozhodnutí o opravném prostředku je rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé. Takovým rozhodnutím však není rozhodnutí o tom, že opravný prostředek je nepřipustný.

24. Vláda uznává, že otázka přípustnosti dovolání nemusí být dopředu zcela jasná, a to ani v jiných případech, než je dovolání podle § 239 odst. 2 občanského soudního řádu. Ústavní soud proto doporučil, aby v případě, že si stěžovatel není jist přípustností jím poda-

ného dovolání, podal současně i ústavní stížnost. Vláda tvrdí, že tento způsob řešení vztahu mezi dovoláním a ústavní stížností je řešením logickým, v souladu s procesními předpisy a se základními principy práva, a tedy i řešením předvídatelným.

25. Stěžovatel trvá na svých původních tvrzeních.

26. K projednávanému případu Soud poznamenává, že situace stěžovatele je shodná se situací stěžovatelů ve shora uvedené věci *Zvolský a Zvolská proti České republice*, kde Soud mimo jiné dospěl k závěru o porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy. V této věci Soud shledal, že pokud se stěžovatelé rozhodli podat dovolání, pouze tím využili možnosti, kterou jim poskytuje § 239 odst. 2 občanského soudního řádu, což jim nesmí být na újmu. Soud uvedl, že přípustnost dovolání plně závisela na posouzení Nejvyššího soudu, zda napadené rozhodnutí má „po právní stránce zásadní význam“, přičemž se ztotožnil s argumentací stěžovatelů, podle které nebylo v silách stěžovatelů ani jejich advokáta odhadnout, zda Nejvyšší soud vysloví přípustnost jejich dovolání. Soud zároveň podotkl, že § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu nerozlišuje mezi řádnými a mimořádnými opravnými prostředky, takže dotčené osoby jsou nuceny vyčerpat oba druhy opravných prostředků vyjma návrhu na obnovu řízení, který je výslovně vyloučen. Byli-li tedy stěžovatelé povinni podat dovolání, aby jejich ústavní stížnost nebyla odmítnuta, pak se Soud domnívá, že lhůta pro podání ústavní stížnosti neměla začít běžet dříve než dnem rozhodnutí Nejvyššího soudu anebo měla být alespoň pozastavena okamžikem podání dovolání (tamtéž, § 49-52).

27. Soud nespatřuje žádný důvod, proč by se měl v daném případě odchýlit od výše uvedených úvah, které lze dle jeho názoru v plném rozsahu použít na projednávanou věc.

28. Soud v tomto ohledu s uspokojením konstatuje, že po přijetí rozsudků *Běleš a ostatní proti České republice* (č. 47273/99, ESLP 2002-IX) a *Zvolský a Zvolská proti České republice* (uvedený výše) Ústavní soud České republiky ohlásil změnu své praxe, pokud se jedná o podmínky přípustnosti ústavních stížností. Tato změna nicméně nemohla mít žádný vliv na situaci stěžovatele v projednávané věci.

29. Soud se proto domnívá, že v důsledku obzvlášť přísného výkladu předmětného procesního pravidla tak, jak jej provedl Ústavní soud, byl stěžovatel v daném případě zbaven práva na přístup k soudu.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

II. K UPLATNĚNÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

30. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

31. Přestože byl stěžovatel v dopisech odeslaných ve dnech 11. října 2004 a 4. ledna 2005 upozorněn na článek 60 Jednacího řádu Soudu, který stanoví, že veškeré návrhy na spravedlivé zadostiučinění podle článku 41 Úmluvy musí být obsaženy ve stanovisku k odůvodněnosti stížnosti, podal po vydání rozhodnutí o přijatelnosti příslušný návrh na spravedlivé zadostiučinění opožděně. Jelikož stěžovatel neodpověděl ve lhůtě určené v průvodním dopise k rozhodnutí o přijatelnosti, Soud se domnívá, že není na místě mu přiznávat jakoukoli částku

podle článku 41 Úmluvy (např. rozsudek *Willekens proti Belgii*, č. 50859/99, § 27, ze dne 24. dubna 2003).

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

rozhoduje, že byl porušen článek 6 odst. 1 Úmluvy.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 21. června 2005 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉ
tajemnice

J.-P. COSTA
předseda